

Év végi jegyzetek

Szeretem a karácsonyt: a nyugalmat, a békét jelenti akkor is, ha számomra ez a családi ünnep fokozott munkával jár.

Évtizedeken át délután és este is játszottam az ünnepnapokon, és ez a jóleső érzés, a másoknak örömet szerzés érzése hozzátartozott a fenyőállathoz, a gyertyafényhez, a zsoltárok hangjához.

Ebben az évben mégis különös, bizarr fénytörést kap a szeretet ünnepe. Hónapok óta próbáljuk Molnár Ferenc „ördögi” művét, a Vörös malmot, amelyben a pokol főmagiszterét játszom, a főgonoszt, aki nem kevesebbet tűz ki maga elé, mint hogy pokoli találmányaival elrontja az embert, a teremtés koronáját. Hiába tagadnánk, Molnár fergeteges sztorija ismét elvarázsol minket, zeneszerzőt, színészeket, költőt, rendezőt, tervezőket egyaránt. De miért? Mitől pezsdül meg a színház, mikor felröppen a hír, hogy a következő bemutató egy MOLNÁR-darab lesz? Mitől ragyog fel várakozóan a színészek arca és lelke, mitől jön lendületbe a legfásultabb rendező is, mitől csengenek izgatottabban a titkárság telefonjai, mitől ügyködnek lelkesebben a díszítők, szabók, kellekesek, fodrászok, vilá-

gosítók, miért szorongatja a szövegkönyvet a sűgő is szerelmesen? És ami a legfontosabb, miért várja a közönség különös izgalommal Molnár Ferenc játékeit?

A válasz persze kézenfekvő, mert Molnár lebilincselő történeteket mesél. Játékaiban szinte minden perccel megvan a szenzációja. S miután játékaik szinte kivétel nélkül a férfi és a nő vagy nő és férfi fáradszató párharcáról szólnak (ami ugye, valahol a paradicsomban kezdődött egy szerencsétlen kis almafa tövében), ez a téma mindenkit érdekel. Darabjai rólunk szólnak, akárkik vagyunk is. A szerelem, a házasság, a hűtlenség, a féltékenység nincs korhoz kötve. Sem történelmi, sem életkorhoz. És Molnár hihetetlenül otthon van ezekben a témákban. És be is veti teljes drámáiról fegyvertárát: a költészetet, a humort, a romantikát, a bölcsességet, a poézist, a filozófiát, a perzelő indulatokat, a keserűséget. Játékaik gyakran az álom és az ébrenlét határain játszódnak, ahol a vágyak a varázsűtésre valóra válhatnak, ahol minden megtörténhet mindenkivel.

Molnár játékeit élvezve leeshet az állunk hihetetlen sokféleségén. Mert a város költője ő, ez világa. Budapest poétája. És ezen belül hány és hány világot ismer és énekel meg. A fűvészkert és a Pál utca fia ő, de otthon van a Józsefvárosban is és a Lipót-város előkelő úri lakásaiban, uralkodóházak díszes ebédein, és természetesen otthon van a színpadon, színdirektorok füsttől kis szobáiban, nagy és kis színpadok öltözőiben. Műfaja összetevészetlenül. Mintha helyettünk szólna, mintha miattunk pörölné, szeretetre méltó szókimondása, vad huncutsága, tiszteletlensége, démoni vesébe látása, megértése, lírája mindannyiunkat.

Kísértetiesen közel kerül teremtményéhez, veszélyesen sokat tud figuráiról: mintha ő lenne egy személyben valamennyi cseledelel és hirtelenség, bankár és sofőr, császár és eladóség, színházi tüzeltő és ünnepelt díva, ördög és angyal. Szerencsés színész, szerencsés rendező vagyok. Nagyszerű emberekkel találkoztam életemben. Shakespeare, Csehov, Ibsen, Shaw, Gorkij, Miller, Williams, Turgenyev társaságában olyan magyarokat játszottam és játszhatok, mint Katona és Madách, Németh László és Lengyel Menyhért, Háy Gyula és Szomori, Szabó Magda és Illés Endre, Görgey Gábor, Karinthy Ferenc, Békés Pál és persze Molnár Ferenc, aki különleges helyet foglal el életünk-

ben, mert minden játékban a lubickoló öröm, a bugyborékoló nevetés, a meghatott csend cinkos örömeivel ajándékoz meg minket. Százvalahány estén keresztül kegyetlenkedtem az Ördög diabolikus, kellemetlen humorával és sütikérememmel a nézők szeretetében az Üvegpió Sipos asztalosaként, majd képernyőre áll-

moztuk a Farkast, az a bölcs, fájdalmas, torokszorító felnőtt mesét, és ezekben az estékben Testörkényt parádézom Molnár talán legsikeresebb játékaiban, ebben az elkészített bohózatba szőtt komédiában. Már-már azt hittem, hogy mindent tudok Molnárról.

S most, hogy a Vörös malom bugyrait járjuk, ki tudja, hányadszor, újra feltettem magamnak a kérdést: Úristen! Ki ez a költő? Ki ez a Molnár Ferenc, és kik vagyunk mi, hétköznapi emberek, akik itt csetlünk-botlunk Pest és Buda girbegurba utcáin, dolgozunk, szeretünk, csalódunk, s akiket érzelmeink, indulataink, vágyaink néha mint bábokat rángatnak láthatatlan szálakon.

KIK VAGYUNK MI?

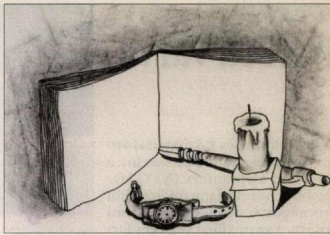
Ezen töprengtünk nap mint nap, heteken, hónapokon át, farszót és mégis lelkesítő, elkészítő és újra bizakodó próbák, és erre a látszólag egyszerű kérdésre keresgéljük kitarítva a választ – most már örök játszótársunkkal, a közönséggel a rendhagyó szilveszteri bemutatón.

1994. december 27.

Megtisztelő felkérés kaptam a Televízió új vezetőitől, hogy közzöntssem a képernyőről a közönséget, 1994-ben éjféltől és „jövőre”, 1995 hajnalán.

A főpróbák után, az éjszaka csöndjében a közzöntő szövegén dolgozom. Jó érzés, hogy amiért egészen színészi életemben éltem, amiben hittem, most ötvenévesen összefoglalhatom. Szilveszter éjszakáján, a tévében és a Madách Színház színpadán.

Igenis van a lelkünk legmélyén valami, ami romolhatatlan. Gyémánt vagy homokszem, vagy az „édenkertnek késő sugára”. Hiszek ebben, rendületlenül. Úgy érzem, erre a sugárra, az életre melege nagy szükségünk lesz '95-ben. Néhány gondolat, amiről beszélni szeretnék a tévében éjféltől.

1994. december 31.

KÖZZÖNTŐ

Hölgyeim és Uraim!

Engem ért a megdöbbentetés, hogy az új év küszöbén közzöntsem Önöket, ezekben a meghitt, reményteli percekben, amikor egy kicsit – legalább képzeletben – megint újra kezdjük az egészet. Most meg reménykedhetünk, hogy jövőre másképp és más lesz minden. Jobb és szebb. Most még előttünk a lehetőség, álmodozhatunk. Még tiszta a lap, üres a naptár. Most még talán megvan bennünk az erő, hogy hétköznapi család teyünk és ahelyett, hogy megalázó kis csatákban, pürhoszi győzelmekben elveszítsük egymást és önmagunkat, inkább örökké vitázó, örökké elégedetlen, de mégiscsak egyet akárá közönséggé váljunk, és egy ici-picit példát adjunk a minket körülvevő, nyüzsgő, s néhol kegyetlenül lángoló világnak.

Elsősorban tehát békét kívánok mindannyiunknak! Békét az egész földgolyón, távoli földrészekben és déli szomszédunknál, és itt-hon, városokban, falvakban, családokban, munkahelyeken, iskolákban. Békét a lelkünkben. Kívánok meghitt ünnepeket és ami talán fontosabb, nyugalmas, munkás hétköznapokat. Hogy dolgozhassunk! Pontosan, szépen. Hogy hinni tudjunk abban: bármit csinálunk is, bármilyen kicsi alkatrészei vagyunk is egy hatalmas gépnek, nélkülünk nem működik, nélkülünk nem megy előre a világ. Kívánom, hogy rátaláljunk erre a hitre. Hinni, hogy szükség van ránk, hinni a hivatásunkban, hinni a becsületes múltban, és a jobb jövőben. Hinni önmagunkban és hinni egymásban.

Emelem poharam, és kívánom végül mindannyiunknak szerzte az országban, hogy teljesüljenek vágyaink, valóra váljanak dédelgetett álmaink.

Hát Isten éltesen 1995!